

Rechtbreien wat krom is

Stelling: het vertalen van slecht geschreven boeken dient beter beloond te worden

Een van de eerste boeken die ik (mede) heb vertaald, was geschreven door een topauteur, iemand van grote naam en faam. Vol eerbied en zenuwen begon ik te vertalen, doodsbenauwd dat mijn gebrekkige kennis en kunde niet toereikend zouden zijn om de klus enigszins bevredigend te klaren. Maar wat viel dat mee! Ik hoefde niets anders te doen dan mijn pen (ja, dat was nog in het precomputertijdperk) op papier te zetten, de woorden kwamen als vanzelf. En het resultaat was echt goed, zonder veel moeite.

Heel veel jaren en boeken later begrijp ik dat dat komt doordat die auteur zijn naam en faam waard was. Hij beheerste zijn vak, schreef gewoon goed, had overal aan gedacht, leverde goedlopende zinnen af, zijn beeldspraak en vergelijkingen klopten, en dan hoef je als vertaler niet veel meer te doen dan hem gewoon zo letterlijk mogelijk te vertalen.

Vertalen of bewerken

Ondertussen weet ik ook dat er meer dan genoeg auteurs worden vertaald die beslist geen topauteurs kunnen worden genoemd, die misschien wel een spannend verhaal kunnen schrijven, of een onderwerp aansnijden dat in de mode is, maar die nog veel moeten leren op ambachtelijk gebied: de zinnen lopen niet, de vergelijkingen kloppen niet, de beeldspraak is ronduit lelijk en daar sta je dan als vertaler: wat moet je doen, vertalen of bewerken? De opdracht is duidelijk: vertalen. Maar als dat onzin oplevert, of pijnlijk lelijke passages, krijgt de vertaler de schuld; een kribbige persklaarmaker, een boze redacteur, en als je pech hebt ook nog een beroerde recensie. Door schade en schande wijs geworden, vertaal ik werken van auteurs van het tweede garnituur tegenwoordig een stuk vrijer dan ik vroeger zou hebben gedaan. Ik redigeer, ik bewerk, en dan nog valt het vaak niet mee. Natuurlijk ben ik dan blij als de persklaarmaker weinig opmerkingen heeft, de redacteur tevreden is en de eventuele recensent niet rept van belabberd taalgebruik, maar het is een dubbel gevoel. Voor de vertaling van een beroerd geschreven boek kun je geen werkbeurs aanvragen ("niet literair genoeg?"), de woordprijs is dezelfde (of lager) als voor een topboek, maar het werk is veel zwaarder! Enerzijds omdat het lastiger is om naast het vertalen ook nog fouten te moeten herstellen, anderzijds omdat de werkvreugde een stuk minder is.

Daarom poneer ik hier mijn stelling: het vertalen van een slecht geschreven boek is moeilijker dan het vertalen van een hoogwaardig literair werk. Voor het extra bewerken dat de vertaler moet doen, zou hij of zij een extra bewerkingstarief moeten krijgen.